De Parochiekerk van Onze-Lieve.-Vrouw Middelares en de Heilige Lodewijk is een georiënteerde basiliek, met drie beuken, een ingebouwd koor, een doopkapel en een zuidwester toren.

Het is een kerk in neoromaans-Byzantijnse stijl naar een ontwerp van de architecten Vincent Cols (23/02/1890- 08/12/1968) en Jules De Roeck (18/12/1887-04/04/1966). Ze is gebouwd door de firma Gebroeders Verstraete uit Rumbeke in twee fasen: 1929-30 en 1934-35.

De kerk heeft een geraamte van gewapend beton met zichtbaar gelaten bakstenen vullingen. De overwelving van de middenbeuk gebeurde met drie hangende koepels.

1. **maquette van de kerk**

   onder glas, 1,27 m lang, 0,82 breed en 0,85 m hoog
   In **1986** maakte **Hugo Zwysen**, op vraag van de kerkfabriek, dit driedimensionaal model op schaal voor de expo voor "50 jaar kerk en 60 jaar parochie". Ze geeft een prachtig beeld van de kerk. Sinds 1986 zijn twee zaken weggehaald: de 'ribben' van het dak (na reparatie) én de 'kantelen' van het torentje boven de acolietensacristie.

2. **gedenksteen inwijding halve kerk**, 30 maart **1930**

   De Latijnse tekst voluit: "A(nn)o D(omin)i MCMXXX in Dominica Laetare R(everendissi)mus D(omi)nus J. Van Cauwenbergh vic(arius) gen(eralis) ecclesiam paroecialem hanc partim erectam benedixit". In vertaling: "Op Laetarezondag van het jaar 1930 heeft Monseigneur J. Van Cauwenbergh, vicaris-generaal, deze half opgebouwde parochiekerk ingezegend."

3. **Johannusorgel**

   d.i. een elektronisch kerkorgel met de klank van een pijporgel: 3 klavieren met 5 octaven en een 30-tonige pedaalomvang, volledige manuaal- en pedaalkoppels, en 24 vrij programmeerbare registercombinaties. Ge-

bouwd door het familiebedrijf de Weerd uit Ede.

4. **beeld van Christus Koning**

van de hand van de Antwerpse beeldhouwer **Bruno Gerrits** (16/05/1881 - 04/08/1970).
Het beeld komt nog uit de eerste noodkerk op de hoek van de Troyentenhoflaan en de Strijdhoflaan (kapel ingezegend op 8 december 1926). Het beeld werd er op 3 juni **1927** ingewijd.
Later werd het overgebracht naar de huidige kerk.
Het beeld meet 2 m op 1.45 m (sokkel: 0,90 m).

Rechts achteraan staat de signatuur van de kunstenaar en de datering 01-06-1927. Ook de naam van de schenker: D.D. E. Verheyen-Van Bergen. De initialen D.D. staan voor Deo Datus d.w.z. aan God gegeven.

5. **toegang tot aanbouw aan de linkerkant van de kerk**

bergruimte voor kaarsen en katafalk, een materiaalkelder, een acolietensacristie, toiletten, trapzaal en toegang tot de bovenverdieping met archiefruimte, zolders voor opbergen van materiaal (voor de processie en de liturgie) en het vroegere atelier van de Liturgische Naaikring. De bouwwerken startten in 1961.

6. **zijaltaar**

stond vroeger onder het basreliëf van Onze-Lieve-Vrouw Middelares – zie verder onder 7

7. **basreliëf van Onze-Lieve-Vrouw Middelares**

uit witte zandsteen
het eerste kunstwerk in de kerk, ingewijd op 31 mei **1931**
van de hand van beeldhouwer **Frans Jochems** (16 april 1880- 31 januari 1949) die sinds 1923 aan de Marie-Josélaan 13 woonde.
Basreliëf geschonken door een anonieme weldoener.

8. **apsis en hoogkoor**

In **1963** denkt de kerkfabriek aan 'verbeteringswerken op het hoogkoor'. De werken vatten aan op **1 maart 1965**: het tabernakel ging naar het zijaltaar; het crucifix achter het altaar kwam tegen de wand; de kroonluchter, de kandelaars, het voorhangsel in liturgische kleuren achter het altaar, en drie gebronzeerde koperen platen met de tekst "Sanctus, sanctus, sanctus" werden verwijderd; de wanden werden met marmer bekleed en het gewelf in het hoogkoor verguld.

In 1976 vroeg pastoor Herman Donckers de parochianen bij te dragen voor een **tweede herschikking van het hoogkoor** ter gelegenheid van 50 jaar parochie. Architect van dit concept is Luc Fornoville. De werken werden uitgevoerd door de firma Verstraete | Vanhecke uit Wilrijk, gespecialiseerd in restauratiewerken van beschermde monumenten. De Firma Vanhecke was in 1960 samengesmolten met de firma Verstraete die de kerk gebouwd had. Zowel Luc Fornoville als Paul en Thérèse Dox-Vanhecke wonen in de wijk.
Het altaar werd nu dichter bij de mensen gebracht. Daarom werd een nieuw, houten altaar in Maredsous besteld. Het altaar vormt een geheel met de lezenaar, de credenstafel en stoelen in het hoogkoor, alle ontworpen door Luc Fornoville.
Het vroegere hoofdaltaar werd sacramentsaltaar en kreeg een nieuw tabernakel. De smeedijzeren communiebank werd weggenomen**.** Ook de ambones aan epistel- en evangeliekant werden weggenomen en vervangen door een enkele lezenaar.

9. **vier taferelen uit de vroegere communiebank**

vooraan tegen de marmeren muur van de apsis

voorstelling van pauw, vis met broden, toonbroden en en pelikaan – een werk van kunstsmid **Alberic Plettinck** (?-1957) - ingewijd met Kerstmis **1931**

10. **monumentaal kruisbeeld**

vooraan tegen de marmeren muur van de apsis, centraal boven het hoofdaltaar
van de hand van **Frans Jochems** (16 april 1880-31 januari 1949),
ingewijd op 18 september **1938**.
Het corpus was toen op een ander hout bevestigd.
Het beeld hangt meer dan een meter boven de grond en het is zelf 1.80 m hoog.

11. **voormalig hoofdaltaar**

uit **1936**, in de apsis, een monoliet van groen marmer, "Vert de Thinos" - meet 3 m op 1,10 m en is 0,30 m dik – sinds 1976 sacramentsaltaar en voorzien van een nieuw tabernakel

12. **huidig houten hoofdaltaar** in het hoogkoor

samen met lezenaar, credenstafel en stoelen naar een ontwerp van architect Luc Fornoville, vervaardigd in de ateliers van de abdij van Maredsous in **1976**

13. **eerste steen**, 9 mei **1929**, feest van Onze-Heer-Hemelvaart
De Latijnse tekst luidt in vertaling: "In het jaar van Onze Heer 1929, op Hemelvaartsdag, plaatste zijn eminentie eerwaarde heer Kardinaal Jozef Ernest Van Roey, Aartsbisschop van Mechelen, deze eerste steen, nadat hij hem besprenkeld en gezegend had, en dat in het bijzijn van L. Leysen, pastoor - J. Garitte, Burgemeester - J. Beeckmans de West-Meerbeeck, A. Pira, P. Meir, L. Dens, L. Beeckmans de West-Meerbeeck, leden van de Kerkfabriek - V.

Cols en J. de Roeck, Bouwmeesters - J. Verstraete, aannemer." Boven de tekst staat het kardinaalspallium of -wapen van Jozef Van Roey met daarin zijn devies "In nomine Domini" (d.i. in de naam van de Heer).

14. **basreliëf Sint-Jozef met het 12-jarig kind Jezus**

basreliëf van **Frans Jochems**, ingewijd 24 december **1932**. Schenking van Julien Beeckmans de West-Meerbeeck, (1863), eerste voorzitter van raad en bureau van de Kerkfabriek (12.1926-overlijden 1.1942).

15. **houten reling links** op het hoogkoor, 3,20 m lang:

drie taferelen uit de vroegere smeedijzeren communiebank van kunstsmid **Alberic Plettinck**, ingewijd in **1931**: de vis met Christusmonogram, het hert, de ark. De taferelen werden bij de herschikking van het hoogkoor in 1976 in de reling verwerkt. In het kader onder het tafereel van de vis met het Christusmonogram staat gegraveerd: "In nativitate D(omini) N(ostri) Jesu Christi MCMXXXI D(eo) D(atus) J. B. d.(e) W(est).M(eerbeeck)" d.w.z. Op Kerstmis 1931 geschonken door Julien Beeckmans de West-Meerbeeck (1863), eerste voorzitter van raad en bureau van de Kerkfabriek (12.1926-overlijden 1.1942).

16. **houten reling rechts** op het hoogkoor, 3,20 m lang:

drie taferelen uit de vroegere smeedijzeren communiebank van kunstsmid **Alberic Plettinck,** ingewijd in **1931**: het lam, de twee duiven, het manna. De taferelen werden bij de herschikking van het hoogkoor in 1976 verwerkt in de reling.

In het kader onder het tafereel van het lam staat gegraveerd: "concepit ac confecit A. Plettinck" d.w.z. "A. Plettinck heeft dit ontworpen en gemaakt".

17. **sacristie**

1935, interieur later verfraaid met hoge kasten

18. **zij-ingang**

uitgevend in de Jozef Wautersstraat, toegankelijk voor rolstoelgebruikers, aangelegd in 1970-1971.

19. **bronzen kruisweg** van de hand van **Frans Jochems**

in 1938 bij de kunstenaar besteld
staties 1, 2, 3, 4 en 8 zijn ingewijd op 8 oktober **1939**,
de overige staties zijn ingezegend in **1942**

20. voormalig **sluitstuk van de communiebank**

van de hand van kunstsmid **Alberic Plettinck**, najaar **1935**; bij de herschikking van het hoogkoor in 1976 achteraan geplaatst; het tafereel stelt "mannen met de druiventrossen" voor, een verwijzing naar het dertiende hoofdstuk van het boek Numeri.

21. **schilderij "Madonna met kind"**

linksonder getekend "Van Straten **1926**", een werk van de Antwerpse kunstenaar **Henri Van Straten** (1892 -1944); olieverf op doek, 1,75 m hoog op 0,82 m breed

22. **glasramen in de kerk – kunstenaar Alfons Annys**

(11 oktober 1892- 1972)

ingewijd in **1937 en 1938** – 2,10 m op 1,50 m

links vooraan: De H. Lodewijk, koning van Frank-

rijk,
1 november 1938

links midden: De H. Theresia van 't Kind Jezus, 30 september 1937 - schenking van de heer en mevrouw Pierre Meir (1890), lid en secretaris van de Kerkfabriek (12.1926 - 5.1944), voorzitter van raad en bureau (5.1944-overlijden 6.1963).

links achteraan (weekkapel): De H. Lodewijk als kind met zijn moeder, de H. Blanca van Castilië, 8 december 1938

rechts vooraan: De Boodschap des Engels, 31 mei 1938

rechts midden: De geboorte van Jezus, 2 juli 1938

rechts achteraan: De Kalvarie, 20 april 1938

23. **weekkapel**

De weekkapel kwam tot stand in **1990-1991**; via de glazen wanden is het geheel transparant en verbonden met de bestaande kerkconstructie. Architect was Ivo Nackaerts. – In de kapel bevindt zich achter glas een **wandtapijt** van Onze-Lieve-Vrouw van Altijddurende Bijstand, versierd met o.a. agaat en bloedkoraal, einde jaren '70 op icoongetrouwe wijze vervaardigd door het Atelier voor Liturgische en Religieuze Kunst Stadelmaier uit Nijmegen.

24. **doopkapel, 1935**

centraal de **doopvont** in marmer met koperen deksel uit **1935**, vervaardigd door de **firma Etienne.** Op de vier zijden staat symbolisch een dier: pauw, hert, duif en leeuw. Bovenop een vis.

vier glasramen van 0,63 m op 3,80 m:
in de **zijmuur** twee **glasramen** van **Alfons Annys**: links Christus' Verrijzenis en rechts Johannes

de Doper – ingewijd op kerstdag **1937.** Christus' verrijzenis is een schenking van de heer en mevrouw Pierre Meir (1890), lid en secretaris van de Kerkfabriek (12.1926 - 5.1944), voorzitter van raad en bureau (5.1944-overlijden 6.1963). Johannes de Doper is een schenking van de Heer en Mevrouw A. Beeckmans de West-Meerbeeck.

in de muur aan de **straatkant** twee glasramen tekening: **Eugeen Yoors** (7 november 1879 - 1 april 1975) - uitvoering: **Oscar Calders** (17 oktober 1906 – 9 november 1976) - datering: **1956** - Links "Mozes badend door de Rode Zee"", rechts "Noë met de ark"

hekken van koper en brons uit 1962 vervaardigd door **zilversmid Peter Bertels** uit Borgerhout: voorstelling van twee maal drie herten die zich komen laven aan een waterstroom.

de **kroonluchter** (zie foto) werd later weggenomen

Binnenzicht in 1935

Buitenzicht van de kerk

Doopkapel circa 1936

Binnenzicht in 1954 (eremis Louis Somville)

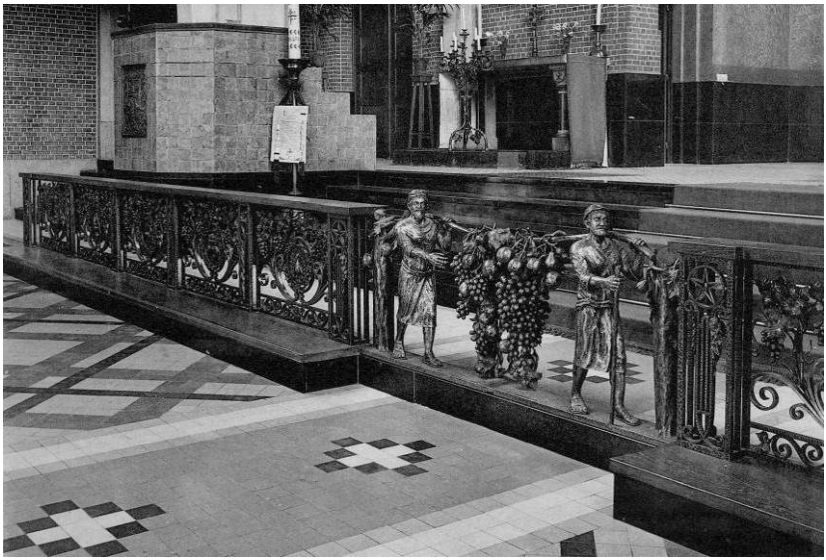

De communiebank van Alberic Plettinck

25. **Alfons Jorisorgel** op het doksaal, in **1946** door de parochie aan pastoor Leo Leysen aangeboden ter gelegenheid zijn 40 jaar priesterwijding. Gebouwd door de firma Alfons Joris uit Hasselt. Het orgel heeft 18 spelen, 25 handregisters, 2 voettreden, 7 koppelingen aan de voeten en 1079 pijpen. Ingewijd op 19 oktober 1947.

26. **gedenksteen in het portaal**

meet 50 op 75 cm – refereert naar de inwijding van de kerk op 14 april **1936** met de volgende tekst: "In het jaar onzes Heren 1936, den 14den van Aprilmaand werd deze parochiekerk ter eere van O.L.Vrouw Middelares en H. Lodewijk door zijne eminentie Kardinaal J. E. van Roey, Aartsbisschop ingewijd. Pastoor L. Leysen. Kerkraad: J. Beeckmans de West-Meerbeeck, voorzitter, P. Meir, A. Pira, L. Beeckmans de West-Meerbeeck, L. Dens. Bouwmeesters: V. Cols en J. de Roeck. Aannemer: Verstraete." De letters en het wapen van de kardinaal werden gegraveerd door de firma Smits uit de Confortalei 187 in Deurne; de marmeren plaquette kwam van de firma Stevens uit de Boomgaardstraat 14.

27. **Madonna op de kerk**

Op een hoekpenant naast de doopkapel, troont een beeld van 3,60 meter hoog, van de hand van **Frans Jochems**, net zoals het beeld op de gevel van het oude parochielokaal aan de Jozef Wautersstraat 22. Het is een zogenaamde Moeder Gods, een Madonna met kind. Maria draagt een mantel en een sluier. Vertederd drukt ze Jezus tegen zich aan. Hun hoofden raken elkaar. Het kind zit op haar rechterarm, met zijn gezicht naar de 'wereld'. Met haar linkerarm houdt de Moeder de linkerhand van het Jezuskind vast. Die houdt zijn armen gespreid, alsof hij heel de parochie in zijn armen sluit. Het werd ge-

plaatst in **1937**, een jaar na de inzegening van de kerk.

28. **drie klokken in de toren**

Maria Josephina, **een *la***, was eerst 350 kg en is ingewijd op 30 maart 1930. Schenker was Armand Pira, lid van de Kerkfabriek. Peter en meter van de klok waren zijn kinderen Emile en Marie-Louise (Mimi). De klok dankt haar naam aan een overleden dochtertje. Op de klok staan de beeltenissen van de twee patroonheiligen: Onze-Lieve-Vrouw Middelares en de Heilige Lodewijk en de volgende tekst: **M**ARI**A** **J**OSEPH**I**NA P**I**E **V**O**C**A **C**HRIST**I**ANOS BENE**DIC** **U**BI**QU**E **C**HRI**S**TO **J**E**SU** (d.w.z.: "Maria Josephina, roep vroom de christenen en loof overal Jezus Christus."), een chronogram in Romeinse cijfers voor het jaartal 1930: M = 1000, D = 500, C = 100, L = 50, X (en W) = 10, V (of U) = 5 en I (of J) = 1. De klok werd **in 1957 verzwaard** tot 550 kg.

Maria Mediatrix, een *mi* van 1200 kg, ingewijd op 27 oktober **1957**. Peter en meter waren Pierre Meir en Margarita Theunen.

Ludovicus een *sol* van 750 kg, ingewijd op 27 oktober **1957**. Peter en meter waren "Ludovicus" Van Lierde en Maria Fontijn.

De klokken werden gegoten in Doornik bij de gieterij Marcel Michiels.

Geschiedenis van parochie en kerk in grote lijnen

Op 4 september 1925 kreeg de toen jonge priester **Leo Leysen** (08/05/1882 - 26/01/1969) van Kardinaal Mercier de opdracht om in de wijk Pulhof een nieuwe parochie op te richten en er een kerk te bouwen. Hij was rector van 04/09/1925 tot 11/12/1926 en pastoor van 12/12/1926 tot 19/02/1953.
Op 26 november 1926 werd de parochie bij Koninklijk Besluit erkend. In 1930 werd de halve kerk ingezegend, in 1936 werd ze volledig ingewijd. Kunstenaars als Jochems, Plettinck en Annys zetten zich in voor de verfraaiing van het gebouw. In 1931 was naast de kerk een pastorie gebouwd. In 1937 werd het Parochiaal Lokaal in gebruik genomen. Intussen was, in de geest van de tijd, een bloeiend verenigingsleven op gang gekomen. Na de moeilijke oorlogsjaren kwam de dynamiek weer op gang. In 1951 werd het 25-jarig bestaan van de parochie en het 15-jarig bestaan van de kerk met de nodige luister gevierd.

In 1953 nam Leo Leysen, na 27 jaar, afscheid. Na hem kwam een andere 'bouwer', **Alfons Simons** (26/04/1906 - 14/10/1980) die 21 jaar lang in zijn eigen stijl de kar zou trekken, van 20/03/1953 tot 31/10/1974.
Tijdens zijn pastoorschap kwam er een eerste aanpassing van het hoogkoor, een nieuwe toegang voor de kerk aan de Jozef Wautersstraat en de aanbouw aan de linkerkant van de kerk (de ma-

teriaalkelder, de acolietensacristie, de bergruimte voor de kaarsen en katafalk, de trapzaal en de archiefruimte). Pastoor Simons was ook een van de stuwende krachten achter het nieuwe Parochiecentrum Bergheem. Het was ook tijd voor nieuwe vormen van gemeenschapsvorming en participatie. In die geest ontstond de Parochieraad.

Pastoor Simons ging op rust einde oktober 1974. Vanuit Sint-Laurentius kwam in januari 1975 **Herman Donckers** (11/10/1922 - 19/01/1988), de liturgist die in 1976 de tweede aanpassing aan het hoogkoor liet uitvoeren, het jaar van het 50-jarig bestaan van de parochie. In 1986 werd de 50ste verjaardag van de kerkwijding gevierd met een feestmis, een tentoonstelling en een academische zitting. Herman Donckers was 12 jaar pastoor, van 12/01/1975 tot 06/05/1987.

Hij werd opgevolgd door **Hugo Verhulst** (10/05/1937) die in onze parochie onderpastoor was van 18/12/1979 tot 06/05/1987. Tijdens het 20 jaar pastoorschap (07/05/1987 tot 02/09/2007) van Hugo Verhulst werd de weekkapel gerealiseerd en vierde de parochie in 2001 haar 75-jarig bestaan. De verjaardag van zijn "10 jaar pastoor" werd in 1997 uitbundig gevierd. Catechese en liturgie lagen hem zeer na aan het hart. Organisaties als ParoSol, het Contactnetwerk en het Parochieteam werden opgestart in de jaren dat hij pastoor was. Dat en nog zoveel andere dingen liggen nog vers in het geheugen. In september 2007 ging hij op rust en werd hij ere-pastoor.

Vanaf 2007 kregen we een diaken als plaatselijke verantwoordelijke. **Johan Dierckx** kwam van de Groenenhoek naar het Pulhof.

Omdat de eindverantwoordelijkheid evenwel statutair bij een priester berust, werden we eerst gevolgd door pater karmeliet **Piet Coucke** (15/12/1956), de Berchemse federatiecoördinator. Hij was pastoor van 2007 tot 2010.

Sinds 1 september 2010 is **Jef Barzin** (01/01/1947), deken van Antwerpen-Noord, onze pastoor.

Tot het einde van de jaren 90 van de vorige eeuw hebben er ook heel wat **onderpastoors** in onze parochie gewerkt.

Jan Fimmers (21/02/1877 - 23/04/1930)
hulppriester van 15/07/1927
onderpastoor van januari 1930 tot 23/04/1930

Leon Schellemans (31/10/1902 - 27/08/1987)
onderpastoor van 23/04/1930 tot 01/07/1931

Gerard Peeten, norbertijn van Postel (07/11/1881 - 28/07/1959) -
onderpastoor van 07/07/1931 tot 04/10/1937

Jozef Van Roey (04/09/1901 - 22/04/1973)
onderpastoor van 04/10/1937 tot 12/08/1950

Jozef Van Nueten (28/01/1924)
onderpastoor van 11/04/1949 tot 31/08/1957

Maurice Mertens (22/03/1925 - 16/06/1958)
onderpastoor van 11/08/1950 tot 16/06/1958

Frans Vanderstighelen (30/09/1920 - 06/02/1990)
onderpastoor van 15/08/1957 tot 04/12/1962

Frans Van Herck (07/05/1925 - 26/07/1990)
onderpastoor van 31/08/1958 tot 25/08/1968

Hans Eelens (16/10/1937 -)
onderpastoor van 14/02/1963 tot 09/08/1966
nu dienstdoend in Brasschaat

Stan Lambaerts (15/08/1940 -)
onderpastoor van 09/08/1966 tot 28/03/1972
nu pastoor in Zandhoven

Jaap Tol (27/04/1934 - 21/08/1990)
onderpastoor van 27/08/1968 tot 24/06/1975

Lode Joossens, Witte Pater van Afrika (06/05/1926 - 12/12/1994),
onderpastoor van 04/08/1972 tot 31/03/1979

Hugo Verhulst (10/05/1937 -)
onderpastoor van 18/12/1979 tot 06/05/1987
daarna pastoor van 07/05/1987 tot 02/09/2007
op rust - wonend in Merksem

Leo Van Doninck, Witte Pater van Afrika (28/01/1942 -)
hulponderpastoor van 27/10/1987 tot 01/03/1995
ook ziekenhuispastor in de Eeuwfeestkliniek
nu wonend in Merksem

En steeds zijn er ook **ontelbare vrouwen en mannen** geweest die, beroepshalve of vrijwillig, en ieder volgens hun talent en mogelijkheden, verantwoordelijkheden op zich namen en het parochieleven mee uitbouwden. Allen samen hebben ze de parochie gemaakt tot wat ze nu is.

In 1925 telde de wijk 1.680 inwoners, in april 1949 waren het er 6.400. Vandaag wordt het aantal op meer dan 15.000 geschat.

Wil u meer weten over de geschiedenis

van de wijk en de parochie,

surf dan naar de parochiale website:

http://www.kerknet.be/parochie/76/.

Aanvullingen zijn steeds welkom

via middelares@kerknet.be.

De pastorie

De pastorie vormt een architecturaal geheel met de kerk.
Op 8 januari **1931** startten de bouwwerken. Datzelfde jaar kon pastoor Leo Leysen er, vanuit de Lodewijk De Koninckstraat 11, 'zijn blijde intrede' houden.

Het ontwerp is van de architecten Vincent Cols (23/02/1890-08/12/1968) en Jules De Roeck (18/12/1887-04/04/1966) die ook de plannen van de kerk tekenden.

Buiten op het afgeschuinde hoekpenant van de pastorie, bevindt zich een stenen beeld van een Onze-Lieve-Vrouw met Kind, een Moeder Gods. De kunstenaar is onbekend.

Het glasraam aan de kant van de Jozef Wautersstraat is, volgens de databank van Het Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed (VIOE), van de hand van Eugeen Yoors.

Binnenzicht kerk 2011